

Міністерство Аграрної Політики України
Подільський державний аграрно-технічний університет
Інститут бізнесу і фінансів

Кафедра менеджменту

Мельник Петро Дмитрович

***Облік, аналіз та аудит
основних засобів***

*(на матеріалах СВК ім. Довбуша с.Нижній Вербіж
Коломийського району Івано-Франківської області)*

Д и п л о м н а р о б о т а

Спеціальність 7. 050106 "Облік і аудит"

Науковий керівник: **доцент**
_____ **Панасейко С.М.**

Консультант _____ **доцент Л.А. Кушнір**

Допущено до захисту
завідувач кафедри менеджменту
доцент

_____ **С.М.Панасейко**
" _____ " _____ **2005р.**

Допущено до захисту
завідувач кафедри бухгалтерського
обліку

_____ **В.Д.Слободян**
" _____ " _____ **2005р**

Кам'янець-Подільський
2005

З М І С Т

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ	
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	5
1.1. Економічний зміст та класифікація основних засобів як об'єкту бухгалтерського обліку.....	5
1.2. Основні принципи оцінки основних засобів на підприємстві.....	18
1.3. Нормативне регулювання відображення в обліку та звітності основних засобів.....	33
РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ... 35	
2.1. Особливості використання природно-ресурсного потенціалу досліджуваного підприємства.....	35
2.2. Облік та аналіз наявності та надходження основних засобів.....	46
2.3. Облік та аналіз зносу (амортизації) і вибуття основних засобів.....	61
2.4. Аудит наявності та використання основних засобів.....	79
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ	
ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	101
3.1. Удосконалення обліку, аналізу і аудиту основних засобів при журнально-ордерній формі.....	101
3.2. Організація бухгалтерського обліку основних засобів при застосуванні автоматизованих систем.....	107
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	110
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	113
ДОДАТКИ.....	119

ВСТУП

Сучасний етап розвитку вітчизняної економіки пов'язаний з кардинальними змінами в структурі та формах власності, а також - в організації та управлінні виробництвом. Це зумовлює необхідність вдосконалення системи облікової інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень.

Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні є складовою частиною заходів, орієнтованих на впровадження економічних відносин ринкового спрямування. Така трансформація здійснюється в рамках реалізації стратегічного курсу нашої держави на інтеграцію до світового економічного простору, яка передбачає адаптацію законодавства України до європейського рівня.

Діяльність кожного підприємства передбачає наявність засобів виробництва і матеріальних умов. Вони є одним з найважливіших елементів продуктивних сил, визначають їх розвиток.

Актуальність теми. Головною передумовою здійснення будь-якого виробничого процесу є наявність відповідних засобів праці, Вони становлять близько 70%, а з урахуванням землі - близько 90% активів аграрних підприємств. Їх склад і структура визначають вид діяльності та виробничу потужність підприємства.

Отже, роль і значення засобів праці у виробничому процесі та значна їх частка в загальній вартості активів і визначають основний зміст категорії "основні засоби".

Вагомий внесок у розвиток теоретичних засад і методичних підходів до вирішення проблем оцінки, обліку, аналізу і аудиту основних засобів внесли вчені-економісти М.Л.Дем'яненко, Г.Г.Кірейцев, М.Т.Білуха, О.М.Голованов, Л.І.Гомберг, М.В.Кужельний, Л.К.Сук, В.П.Завгородній, В.Ф.Палій, В.В.Сопко, В.Г.Лінник, Н.Ф.Огійчук та інші вчені.

Дослідження теоретичних положень та діючої практики організації обліку основних засобів в умовах трансформації бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів дозволили визначити коло проблем, що гальмують процес управління

виробництвом та знижують ефективність використання основних засобів. До таких проблем належать різні підходи до визначення сутності основних засобів та методики їх відображення в бухгалтерському і податковому обліку, відсутність сталої визначеності складу основних засобів. Поряд з розкриттям сутності та методики обліку основних засобів особливої актуальності набувають дослідження проблеми нарахування амортизації, розвитку та вдосконалення в цілому системи амортизації, уточнення її ролі у відтворювальному процесі, а також фінансового контролю ефективності використання основних засобів у виробничому процесі.

Об'єктом дослідження є облік і аудит основних засобів в СВК ім. Довбуша с.Нижній Вербіж Івано-Франківської області.

Методи дослідження. Методологічною основою є системний підхід до розкриття економічної сутності основних засобів та процесу їх відтворення. До основних загально наукових методів дослідження, слід віднести діалектичний метод пізнання, логічний та структурно-функціональний методи. При дослідженні використовувались методи наукової абстракції, дедукції, аналізу і синтезу, порівняння, вибіркового обстеження та групування, а також прийоми економіко-статистичного дослідження.

Статистичну та фактологічну основу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти по врегулюванню операції з основними засобами, матеріали Держкомстату України та облікові дані аграрних підприємств.

Теоретична й практична значимість обліку та аудиту основних засобів, недостатній рівень їх дослідження стосовно сучасних-потреб управління та дискусійність багатьох теоретичних положень обумовили вибір теми і визначили цільову спрямованість дослідження.

Зміст дипломної роботи з обліку і аудиту основних засобів викладено на 112 сторінках машинописного тексту, робота містить 10 рисунків, 14 таблиць, 5 формул та представлено трьома розділами.

Викладений зміст даної дипломної роботи підкріплено відповідними додатками.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведених досліджень щодо багаточисельних визначень економічної суті основних засобів, методичних підходів побудови обліку основних засобів - можна зробити наступні висновки по вдосконаленню діючої практики побудови обліку основних засобів:

1. Поняття і визначення змісту основних засобів в економічній теорії і політичній економії є узагальнюючими. При застосуванні в бухгалтерському обліку ці поняття необхідно детальніше конкретизувати і уточнювати виходячи з потреб практичної діяльності. Враховуючи безліч варіантів визначення економічної суті основних засобів, наявність різних методичних підходів до побудови обліку основних засобів, у документах по врегулюванню операцій з основними засобами, слід відмовитись від застосування терміну "основні фонди" оскільки категорія "основні засоби" виражає натурально-речову і економічну суть засобів праці, а "основні фонди" - їх суспільний статус.

2. Термін "операційний цикл", визначений П(С)БО 2 "Баланс", не повністю відповідає функціонуванню основних засобів, оскільки момент придбання основних засобів не завжди співпадає з моментом їх введення в експлуатацію. Тому в П(С)БО 7 "Основні засоби" необхідно внести відповідні уточнення щодо визначення категорії "операційний цикл".

3. Термін "основні засоби", що застосовується в бухгалтерському обліку, фактично не співпадає з економічним терміном "засоби праці", оскільки не включає в себе значну частину засобів - малоцінних і швидкозношуваних предметів та інших необоротних матеріальних активів.

4. Практика та методика бухгалтерського обліку виробництва продукції тваринництва свідчить про невизначеність в окремих аспектах методології обліку та порядку формування собівартості виробленої продукції. Оскільки виручка за реалізовані тварини, що вибракувані з

основного стада, їх у складі основного стада, не компенсує їх первісну вартість, то цілком виправданим є нарахування амортизації тварин основного стада.

5. На підставі порівняльного аналізу визначено переваги і недоліки методів нарахування амортизації основних засобів, що застосовуються у вітчизняній та зарубіжній практиці. Основним недоліком амортизаційної політики в Україні є застосування в бухгалтерського обліку методів нарахування амортизації основних засобів, передбачених податковим законодавством. Вказані недоречності суттєво і не виправдано ускладнюють облік внаслідок фрагментарного запозичення і використання досвіду окремих зарубіжних країн без належного врахування системи господарювання в Україні.

6. Існує необхідність з метою вдосконалення і підвищення аналітичності обліку основних засобів до акту приймання-передачі основних засобів (ф. 03.1) та інвентарної картки (ф. № 03-6) додатково ввести показники: строк корисного використання (експлуатації) об'єкта; ліквідаційна вартість; справедлива вартість; сума дооцінки або уцінки об'єктів; метод нарахування амортизації.

7. В аграрних підприємствах витрати на капітальний і поточний ремонт основних засобів займають значну питому вагу в структурі собівартості продукції, робіт та послуг. З метою здійснення належного контролю за ефективністю використання коштів на проведення ремонтів і формування інформації для складання звітності витрати на проведення ремонтів основних засобів доцільно обліковувати на окремому субрахунку рахунка 23 "Виробництво".

8. З метою підвищення ефективності використання основних засобів на підготовчому етапі аудиту необхідно досконало вивчити організаційно-технологічні особливості діяльності підприємства та оцінити технічні можливості основних засобів. Такий підхід дозволить визначити доцільність придбання основних засобів та визначити оптимальну їх структуру, що має забезпечити максимальний

економічний ефект. Важлива увага звертається на оцінку достовірності показників про надходження, переміщення та вибуття основних засобів.

9. В сучасних умовах, окрім традиційних методів оцінки ефективності використання основних засобів, виникає необхідність застосування поглибленого аналізу вкладення капіталу в основні засоби, проведення оцінки ефективності їх функціонування не лише в цілому по підприємству, а й по окремій групі чи окремих об'єктах за звітний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16. 07.1999 р. №99б-ХГ\/. // Все про бухгалтерський облік. 2000. -№11.- с. 3-6.
2. ПСБО 7 „Основні засоби”
3. Про оподаткування прибутку підприємств Закон України від 22 травня 1997р. № 283/97-ВР // Голос України.-1997.- N 107- С.3.
4. „Про податок на додану вартість” Закон України від 03.04.97 № 168/97-ВР // Голос України. - 1997. - N 82.- С.4-8.
5. Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів і розрахунків. Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11 серпня 1994р. №69.
6. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу: зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої Наказом Міністерства фінансів Указ від ЗОЛ 1.99 р.№291.
7. Андрійчук В. Фонди не зношуються, зношуються засоби праці. // Голос України. – 1997. - № 6. – С. 3.
8. Зубілевич С. Вимоги до аудиту в умовах реформування обліку і звітності в Україні. // Бухгалтерський облік і аудит. - 1999. - № 10. - С.10-14.
9. Астахов В.П. Бухгалтерский учет и налогообложение основных средств. – Ростов-на-Дону: Издательский центр "Март", 1999. – 253 с.
10. Баренгольц ЯМ. Бухгалтерський облік в сільському господарстві. – М.: Агропромвидавництво, 1987.
11. Бруханський Р.Ф. Організація бухгалтерського обліку в умовах реструктуризації сільськогосподарських підприємств // Придніпровський науковий вісник. – 1998. – № 100 (167). – С. 55-59.
12. Бруханський Р.Ф. Організація бухгалтерського обліку в умовах реструктуризації сільськогосподарських підприємств : автореферат дис. на зд. наук. ст. к.е.н. – Тернопіль. – 2000. – 20 с.
13. Бруханський Р.Ф. Організація обліку земельних і майнових паїв у процесі

постреструктуризаційної діяльності сільськогосподарських підприємств // Вісник Тернопільської академії народного господарства. Спецвипуск 12. Тернопіль: «Економічна думка», 1999 р. – С. 17-19.

14. Бруханський Р.Ф. Основні принципи трансформації бухгалтерського обліку в реструктуризованих сільськогосподарських підприємствах // Вісник Тернопільської академії народного господарства. Випуск 6. Тернопіль: Економічна думка, 1999 р. – С. 199-202.

15. Бруханський Р.Ф. Реструктуризація сільськогосподарських підприємств Тернопільської області // Вісник Тернопільської академії народного господарства. Випуск 5. Тернопіль: Економічна думка, 1999 р. – С. – 194-196.

16. Бруханський Р.Ф. Специфіка організації бухгалтерського обліку в сільськогосподарських акціонерних товариствах // Проблеми економіки агропромислового комплексу і формування його кадрового потенціалу: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: Київ, ІАЕ, 2000. – С. 619-621.

17. Гарасим П. М. Первинний та аналітичний облік на підприємстві : навч. посіб. / П. М. Гарасим, Г. П. Журавель, Р. Ф. Бруханський, П. Я. Хомин. – Тернопіль, 2005. – 464 с.

18. Гарасим П.М. Наскрізні блоки кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку / Гарасим П.М., Бруханський Р.Ф., Хомин П.Я. – Тернопіль : Астон. – 2003. – 368 с.

19. Голованов О.М. Ефективність використання основних фондів. – К. : Урожай. - 1990. – 250 с.

20. Гологов С. Облік основних засобів за МСБОУ / Бухгалтерський облік і аудит. – 1999. - № 5. - С. 9-25.

21. Горицька Н. Удосконалення обліку основних фондів – усвідомлена необхідність здійснення процесу відтворення // Бухгалтерський облік і аудит. – 1998. –№ 10. – С.22-27.

22. Даніленко В.А. Про бухгалтерський облік основних фондів // Бухгалтерський облік і аудит. - 1997. - № 4 – С. 5-17.

23. Дерій В.А. Бухгалтерський облік землі в Україні та за кордоном //

Бухгалтерія в сільському господарстві, 2000. – № 5.

24. Дудка К.П., Жук В.М. інші Облік в сільськогосподарських підприємствах за національними стандартами. - Інститут аграрної економіки УААН. - 2000. - С. 16.

25. Економічний словник довідник / Під ред. д.е.н., проф. Мочерного С.Ф. - К. : Феміна. - 1995. – 368 с.

26. Іванишин В.В. Роль технічних засобів у розвитку аграрного виробництва в контексті ефективності їх використання / В.В. Іванишин // Економіка АПК. – 2003. – № 6. – С.3-9.

27. Іванишин В.В. Лізинг та його розвиток в Україні. – К., 2002. – 56 с.

28. Іванишин В.В. Становлення державного лізингу в агропромисловому виробництві // Економіка АПК. – 2002. – № 9. – С. 77.

29. Іванишин В.В. Фінансовий лізинг і його роль у матеріально-технічному забезпеченні АПК // Економіка АПК. – 2001. – № 2. – С. 42-44.

30. Камышов П.И. Практическое пособие по аудиту. – М. : Инфра-М.-1998,- 138с.

31. Карллін Т., Макмін А. Аналіз фінансових звітів (на основі ОААР). - М.: - Инфра- М. - 1999. - 250 – 300 с.

32. Кирейцев Г.Г. Іващенко П.О. Облік основних засобів у сільськогосподарських підприємствах. – К. : Урожай, 1987. – 176 с.

33. Ковальчук М.І. Економічний аналіз в управлінні сільськогосподарським виробництвом. - К: КДЕУ, 1996. – 101 с.

34. Ковальчук Н.В. Бухгалтерська звітність в системі інформаційного забезпечення / Н.В. Ковальчук, В.Д. Слободян // Економіка АПК. – 1998. – №12. – С. 35–39.

35. Ковальчук Н.В. Закон про бухгалтерський облік вимагає уточнень // Агроінком. – 1999. – №10–12. – С. 58–59.

36. Ковальчук Н.В. Звітність в світлі концепцій бухгалтерського обліку // Аграрна наука селу : Збірник наукових праць ПДАТА. – 2000. – Вип. 8., Т. 2. – С. 319-321.

37. Ковальчук Н.В. Звітність в світлі концепцій бухгалтерського обліку / Н.В. Ковальчук // Аграрна наука – селу : збірник наукових праць ПДАТА. – Кам.-Под., 2000. – Вип.8., т.2. – С. 319–321.
38. Ковальчук Н.В. Звітність в умовах диференціації бухгалтерського обліку // Збірник наукових праць ПДАТУ. – 2006. – Вип.14, т.2. – С.238—240.
39. Ковальчук Н.В. Управлінський аспект бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств // Аграрна наука – селу : Збірник наукових праць ПДАТА. – 1998. – Вип.6. – С. 182-183.
40. Котенко Л.Н., Чебанова Н.В. Учет основных фондов и нематериальных активов. - К.: ЦСП "Компас", 1996. - 144 с.
41. Кругляк Б.С. Учет и анализ основных фондов в колхозах. - М.: Финансы, 1979. - 158с.
42. Лукава І.М. До питання щодо ефективності розподілу накладних витрат між видами продукції // Підвищення ефективності аграрного виробництва в умовах різних форм господарювання: Тези доповідей науково-практичної конференції 14 квітня 2005 р. – Тернопіль: ТАНГ, 2005. – С. 92–96.
43. Лукава І.М. Організація управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах / І.М. Лукава, Т.В.Дідоренко // Формування економічних відносин в умовах ринку. Збірник наукових праць. – Тернопіль: ТДЕУ, 2003. – С. 168–182.
44. Лукава І.М. Основи побудови обліку витрат виробництва в умовах становлення ринкових відносин // Науковий журнал Придніпровський науковий вісник. Серія: Економіка. – Дніпропетровськ, 1998. – № 126 (193). – С. 30 – 33.
45. Лытнева Н.А., Малявкина Л.И.. Определение первоначальной стоимости основных средств // Бухгалтерский учет. - 2000. - № 8. - С. 11-18.
46. Малишкін А. І. Фінансова звітність підприємства: міжнародні і національні стандарти. – Суми : Слобожанщина, 1999. - С. 123.
47. Маркс К., Енгельс Ф. Соч. т. 23. - С. 190-191.
48. Маркс К., Енгельс Ф. Соч. т.24. - С.121.
49. Мельник В.Г. Словник-довідник бухгалтера, підприємця. - Тернопіль: Терноп.НДІ "Проблеми людини", 1993. - 127 с.

50. Мельничук О.В. Інтеграція бухгалтерського і податкового обліку через податкові різниці // Механізм господарювання і економічна динаміка в АПК : тези доповідей конференції. – Харків, 2001. – С. 158-160.
51. Мельничук О.В., Узгодження бухгалтерського та податкового обліку в умовах реформування економіки // Організаційно-економічні проблеми розвитку АПК. У чотирьох частинах. За ред. П.Т. Саблука. Частина 3. Фінанси і фінансова інфраструктура АПК. Київ : Інститут аграрної економіки, 2001. – С. 431-433.
52. Мех Я.В., Журавель Г.Г. Бухгалтерський облік в галузях народного господарства, К. : НМКВО, 1991. – С. 18.
53. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / Перекл. з англ. За ред. С.Ф.Голова, - К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 1998. –736 с.
54. Моссаковский В.Б. Оценка и учет земли в сельскохозяйственных предприятиях. Земельные отношения в условиях перехода к рыночной экономике: Тез. докл. научн.-практ. конф. / Харьк. гос. агр. ун-т., Харьков, 1991. – С. 95.
55. Моссаковский В.Б. Облік вкладень // Бухгалтерський облік і аудит. – 1995. –№ 1. – С.11.
56. Назарбаева И., Назарбаева Р. Операции по изготовлению основных фондов // Бизнес. -1999. - № 24 (335).
57. Назарбаева Р., Назарбаева И. Учет основных средств и операции,увеличивающие балансовую стоимость групп // Бизнес. Бухгалтерия. - 1999. -№36 (347).с.75-78.
58. Новодворський В.Д. Проблемы учета основных фондов // Бухгалтерский учет. – 1989. - № 3. - С. 36-40.
59. Огійчук Н.Ф. Учет основных фондов на предприятиях АПК. - К. : Урожай, 1990. - 128 с.
60. Пизенгольц М.З. Учетная политика предприятия Юкономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. -1995. - № 1. - С. 30.
61. Пинзеник В.М. Азбука полного хозрасчета. – Львов : Высшая школа. Издательство при Львовском университете. - 1989. -160с.

62. Ринок сільськогосподарської техніки в Україні / В.О. Дубровін, Д.Г. Войтюк, В. В. Іванишин, В. В. Погорілий, Л.П. Шустік // Науковий вісник НАУ. – К.: НАУ. – 2005. – № 80. – Ч.1. – С. 13-28.
63. Романів М.В. Державний контроль і аудит. - К.: Ніос. - 1998. - 50 с.
64. Рудницький В. С. Судово-бухгалтерська експертиза економічних правопорушень: навчальний посібник / Рудницький В. С., Бруханський Р. Ф., Хомин П. Я. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
65. Сук Л.К. Облік основних засобів // Бухгалтерія в сільському господарстві. - 1998 р. - №8-9. - С.2-20.
66. Хорунжак Н. М. Аналіз переваг і недоліків системи документування в умовах автоматизованих інформаційних систем обліку / Н. М. Хорунжак // Наукові записки. – 2003. – Вип. 12. – С. 10–12.
67. Хорунжак Н. М. Проблеми організації обліку нематеріальних активів / Н. М. Хорунжак // Наукові записки. – 2001. – Вип. 9. – С. 40–43.
68. Хорунжак Н. М. Сучасні підходи до категоріального визначення та організації обліку нематеріальних активів / Н. М. Хорунжак // Регіональна економіка. – 2001. – №2. – С. 67–77.
69. Хорунжак Н. М. Проблеми оплати праці та шляхи їх вирішення / І. Д. Бенько, Л. О. Гуцайлюк, Н. М. Хорунжак // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2002. – №5, ч. 1, т. 2. – С. 16–20.
70. Чериковер А. Амортизация и ее зависимость от оценки имущества. В. кн. Амортизация в народном хозяйстве. – М.: ГУКХ НКВД, 1925. – С. 34-37.